शिलायां निश्चलार्थं हि स्वयमादिगदाधरः, निश्चलार्थं पञ्चधासीत् शिलायां प्रपितामहः। पितामहोऽथ फल्ग्वीशः केदारः कनकेश्वरः। ब्रह्मा स्थितः स्वयं तत्र गजरूपी विनायकः। गयादित्यश्चोत्तरार्को दक्षिणार्कस्त्रिधा रविः। लक्ष्मीः सीताभिधानेन, गौरी वै मङ्गलाह्वया। गायत्री चैव सावित्री त्रिसन्ध्येयं सरस्वती। इन्द्रो बृहस्पतिः पूषा वसवोऽष्टौ महाबलाः। विश्वे देवाश्चाश्विनेयौ मरुतो विश्वनायकाः। सयक्षोरगगन्धर्व्वास्तस्थुर्देवाः स्वशक्तिभिः। आदितो गदया चासौ यस्माद्दैत्यः स्थिरीकृतः। स्थित इत्येव हरिणा तस्मादादिगदाधरः। ऊचे गयासुरो देवान् किमर्थं वञ्चितोह्यहम्। यज्ञार्थं ब्रह्मणे दत्तं शरीरममलं मया। विष्णोर्व्वचनमात्रेण किं न स्यां निश्चलोह्यहम्। यत्सुरैः पीड़ितोऽत्यर्थं गदया हरिणा तथा। पीड़ितो यद्यहं देवाः प्रसन्नाः सन्तु सर्व्वदा। गदाधरादयस्तुष्टाः प्रोचुर्द्दैत्यं गयासुरम्। वरं ब्रूहि प्रसन्नाः स्मो देवानूचे गयासुरः। यावत् पृथ्वी पर्व्वताश्च यावच्चन्द्रार्कतारकाः। तावच्छिलायां तिष्ठन्तु ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः। अन्याश्च सकला देवा मन्नाम्ना क्षेत्रमस्तु वै। पञ्चक्रोशं गयाक्षेत्रं क्रोशमेकं गयाशिरः। तन्मध्ये सर्व्वतीर्थानि प्रयच्छन्तु हितं नृणाम्। स्नानादितर्पणं कृत्वा पिण्डदानात् फलादिकम्। सहात्मनि सहस्रञ्च कुलानाञ्चोद्धरेन्नरः। व्यक्ताव्यक्तस्वरूपेण यूयं तिष्ठन्तु सर्वदा। गदाधराद्यस्य लोकात् भूयात् सर्व्वाघनाशनात्। श्राद्धं सपिण्डकं येषां ब्रह्मलोकं प्रयान्तु ते। ब्रह्महत्यादिकं पापं विनश्यतु च सेविनाम्। नैमिषं पुष्करं गङ्गा प्रयागं चाविमुक्तकम्। एतान्यन्यानि तीर्थानि दिवि भुव्यन्तरीक्षतः। समायान्तु सदा नॄणां प्रयच्छन्तु हितं सुराः!। ते देवास्तानि तीर्थानि प्रयच्छन्तु हितं नॄणाम्। पितॄणां ब्रह्मलोकञ्च भुक्तिमुक्तिफलं तथा। एको विष्णुस्त्रिधामूर्त्तिर्यावत् संकीर्त्त्यते बुधैः। तावद्गयासुरक्षेत्रं ख्यातिमेतु सदा भुवि। ब्रह्महत्यादिकं पापं विनाशयतु सेविनाम्। किं बहूक्त्या सुरेशाना! युष्मास्वेकापि देवता। चेन्न तिष्ठेदहं चापि, समयः प्रतिपाल्यताम्। गयासुरवचः श्रुत्वा प्रोचुर्व्विष्ण्वादयः सुराः त्वया यत् प्रार्थितं सर्वं तद्भविष्यत्यसंशयम्। पितॄणां वै कुलशतमात्मानं पिण्डदानतः। श्राद्धादिना नयिष्यन्ति ब्रह्मलोकमनामयम्। अस्मत्पादानर्च्चयित्वा यास्यन्ति परमां गतिम्। सनत्कुमार उवाच। देवैर्दत्तवरो दैत्यो हर्षितो निश्चलोऽभवत्।" ४अङ्गिरसे मुनिभेदे गर्गशब्दे दृश्यम् अस्य वृषा०आद्युदात्तता।

गयस्फान पु० स्फायी-वृद्धौ अन्तर्भूतण्यर्थात् ल्युट् नि० यलोपः गयस्य धनस्य स्फानः। धनवर्द्धके। "गयस्फानो अमीवहा वसुवित् पुष्टिवर्द्धनः" ऋ० १०। ९१।८२। "गयस्फानः धनस्य वर्द्धयिता" भा०। "एधि गयस्फानो गोभिरश्वेभिरिन्द्र!" ऋ० ७।५४।२।

गया स्त्री गयो गयासुरः गयनृपो वा कारणत्वेनास्त्यस्य अच्। तीर्थभेदे गयशब्दे तत्कथा उक्ता।

वायुपु० गयामा० १अ० तन्माहात्म्यं यथा

"वक्ष्ये तीर्थवरं पुण्यं श्राद्धादौ सर्व्वतारकम्। गयातीर्थं सर्व्वदेश तीर्थेभ्योऽप्यधिकं शृणु। गयासुरस्तपस्तेपे ब्रह्मणा क्रतवेऽर्थितः। प्राप्तस्य तस्य शिरसि शिलां धर्म्मोह्यधारयत्। तत्र ब्रह्माकरोद्यागं स्थितश्चादिगदाधरः। फल्गुतीर्थादिरूपेण निश्चलार्थमहर्निशम्। गयासुरस्य विप्रेन्द्र! ब्रह्माद्यैर्दैवतैः सह। कृतयज्ञो ददौ ब्रह्मा ब्राह्मणेभ्यो गृहादिकम्। श्वेतकल्पे तु वाराहे गयोयागमकारयत्। गयनाम्ना गयाख्याता क्षेत्रं ब्रह्माभिकाङ्क्षितम्। काङ्क्षन्ति पितरः पुत्रान्नरकाद्भयभीरवः। गयां यास्यति यः पुत्रः स नस्त्राता भविष्यति। गयाप्राप्तं सुतं दृष्ट्वा पितॄणामुत्सवो भवेत्। पद्भ्यामपि जलं स्पृष्ट्वा सोऽस्मभ्यं किं न दास्यति?। गयां गत्वान्नदाता यः पितरस्तेन पुत्रिणः। पक्षत्रयनिवासी च पुनात्यासप्तमं कुलम्। न चेत् पञ्चदशाहं वा सप्तरात्रं त्रिरात्रकम्। महाकल्पकृतं पापं गयां प्राप्य विनश्यति। पिण्डं दत्त्वा च पित्रादेरात्मनोऽपि तिलैर्विना। ब्रह्महत्या सुरापानं स्तेयं गुर्व्वङ्गनागमः। पापं तत्सङ्गजं सर्व्वं गयाश्राद्धाद्विनश्यति। आत्मजोऽप्यन्यजोवापि गयाभूमौ यदा तदा। यन्नाम्ना पातयेत् पिण्डं तन्नयेत् ब्रह्म शाश्वतम्। नामगोत्रे समुच्चार्य्य पिण्डपातनमीक्षते। येन केनापि कस्मैचित् स याति परमां गतिम्। ब्रह्मज्ञानं गयाश्राद्धं गोगृहे मरणं तथा। वासः पुंसां कुरुक्षेत्रे मुक्तिरेषा चतुर्व्विधा। ब्रह्मज्ञानेन किं साध्यं गोगृहे मरणेन किम्। वासेन किं कुरुक्षेत्रे यदि पुत्रोगयां व्रजेत्। गयायां पर्व्वकालेषु पिण्डं दद्याद्विचक्षणः। अधिमासे जन्मदिने चास्तेऽपि गुरुशुक्रयोः। न त्यक्तव्यं गयाश्राद्धं